Medi 4. 1879.
Byw heddyw, a chysgu heno am y waith gyntaf yn y ty-newydd Cenhadol.
Medi 17. 1879.
Princess of Wales yn dyfod i Enlli o Aberystwyth.
Ionawr 31. 1880.
Damwain Evan Jones, bachgen Thomas Jones, yn cael dryllio ei wyneb yn arswydus gan y gaseg.
Ebrill 9. 1880.
Bonfire ar dop y mynydd ar anrhydedd Watkin Williams A.S. a Lord Newborough.
Gorphenaf 20.
Ymwelodd y *Fairy* ag Enlli: heddyw gyda lliaws mawr o ddieithriaid ar ei bwrdd.
Awst 11. 1880.
Heddyw dau bregethwr dieithr or America yn pregethu yma.

Mae'r dyddiaduron yn llawn o enwau pregethwyr a penawdau pregethu, rhy liaws o lawer i'w henwi i gyd. Pregethwyr mawrion fel y Parchedigion John Hughes Edern; Robert Hughes Uwchlaw'r Ffynnon; Owen Hughes, Tregymun; Capt. H. Hughes, Gellidara; Thomas Owens, Porthmadog, Francis Jones, Waunfawr, Peter W. Jones, Pen-y-groes ond yr unig bregethwyr o dramor a enwir yw y gŵr bonheddig o'r Amerig.

Medi 7. 1880.
Heddyw fe dderbyniasom glock ardderchog i'w osod yn y capel newydd, yn anrheg gan Mr. John Gabriel Jones, Pwllheli. Gwerthfawrogir y rhodd yn arbenig.
Medi 9. 1880.
Heddyw fe'i gosodwyd yn ei le yn y capel newydd.
Hydref 4. 1880.
Dydd diolchgarwch am y cynhaeaf, yr holl ynyswyr yn rhoddi eu presenoldeb.
Hydref 27. 1880.
Gormod o storm i fynd i gynnal cyfarfod gweddi.
Tachwedd.
Treuliais y mis hwn trwy wasanaethu yn Llundain, fel nad oes gennyf ddim llawer i ddyweyd am symudiadau yr achos yn Enlli; amgen na bod iddo gael ei ddwyn ymlaen gystal ag y gallesid dan yr amgylchiadau, pawb yn gwneud ei ran yn ffyddlon ac ymroddgar.
Ionawr. 1881.
Ar ddechrau y flwyddyn hon yr oedd genym wythnos o gyfarfodydd gweddiau, ond fem lluddiwyd rhag cwblhau yr wythnos oherwydd afiechyd a thywydd ystormus iawn. Ni welwyd y fath eira ar yr ynys ers llawer iawn o flynyddau, yr holl ynys wedi ei gordoi ag eira yn nghyd a chorwyntoedd ystormus yn lluchio hwnw yn lluwchfeydd o'r naill pen i'r llall, a rhew caled gyda hyny. Ugeiniau o adar yn ffoi yma, ac ugeiniau o honynt yn cael eu chwythu dros y dibin i'r mor. Tymestl arswydus ydyw.
Ionawr 24. 1881.
Cwch yn mynd drosodd i gyrchu Dr. Owen at John Williams, Ty-Bach.
Ebrill 4. 1881.
Mynd oddiamgylch i gyfrif y bobl er cael census y llywodraeth (Poblogaeth Enlli ydoedd 72).
Gorphenaf 21. 1881.
Cyfisol ar dyddiau dilynol. Mr Kinsley, Caernarvon, yma yn tynu lluniau o bersonau a phethau yr ynys. Y *Fairy* wedi ymweld a ni a 68 o deithwyr. Cynhaeaf yr wythnos hon.
Hydref 14. 1881.
Cyfisol. Ystorm o wynt a gwlaw trymaf a deimlwyd yma yng nghof neb o'r preswylwyr. Mis ystormus iawn ydoedd y mis hwn.
Tachwedd 1881.
Gellir gyda phriodoldeb alw'r mis hwn yn ei berthynas ag Enlli, yn fis y ddalfa fawr, pan y buont yma am dair wythnos llawn heb un cymundeb ar 'tir mawr' oherwydd ystorm o wynt mawr or 8 cyfisol hyd y 29 cyfisol. Ni fu y fath ddalfa yn Enlli ers tua 35 mlynedd.
Rhagfyr 1881.
Prif bwnc yr ynyswyr y dyddiau hyn ydyw Life Boat i ynys Enlli. Y mae Hon. Ch Wynn, Rhug, yn gweithio yn egniol on plaid er cyrraedd yr amcan clodwiw hwn.
Rhagfyr 26. 1881.
Cyfisol. Cynnal ein gwyl Nadolig heno yn yr ysgoldy, cyfarfod difyr iawn ac adeiladol, yr ysgoldy wedi ei gwneud yn wych odiaeth at yr achlysur gan Miss Bowen a Mr. D. Briggs, Light House. Yr oedd cynydd y plant mewn dysg yn amlwg iawn, yr adroddiadau a'r canu yn gampus. Yr hen 'Father' Ty-Pellaf, Griffith Pritchard, mewn hwyl dda.
Gellir dweud am y flwyddyn hon etto basio heb i neb farw na bod mewn salwch peryglus. Er i'r cychod fod rai troion mewn peryglon, nes bron dymchwelyd, ac iddynt unwaith fod yn agos i golli yn y niwl.
O na folianer yr Arglwydd am ei ddaioni a'i ryfeddodau i ni feibion dynion.
Ionawr 1af. 1882.
Y Flwyddyn hon yn dechrau ar y Sabboth. Tywydd stormus a gwlyb.
Mehefin. 1882.
Dynion y Trinity yn adeiladu ty-newydd yn y Light-House. Llong yn dod a llwyth o lô yma. Danfon yr arian am y glô i Lerpwl, i Mr. Williams and Sons, ar y 30 o'r mis.
Gorphenaf 1882.
Ceisio cael grant o'r Llywodraeth at yr ysgol ddyddiol. Mr. Watts yn gorfod llogi cwch i ddyfod trosodd yma ar y 26 cyfisol. Arholi y plant, canmoliaeth uchel iddynt gan Mr. Watts, ond gan fod yr Ysgol o gyrraedd moddion y Llywodraeth, nis gellir rhoddi grant.
Awst 11. 1883.
Ar y 16eg, bu farw yr hen frawd selog a ffyddlon, Griffith Pritchard, Ty-Pellaf. Bu farw mewn ffit ar ol bwyta ei swper. Daeth at grefydd ar ddydd agoriad y capel newydd, Sef Awst 1af 1876, wedi gwasanaethu crefydd am dros saith mlynedd, bu farw yn 78 mlwydd oed, a chafodd gladdedigaeth barchus ar y 20 cyfisol. Teimlir colled fawr ar ei ol.

Yn ôl y cofnodion a geir yn y dyddiaduron, gwelir fod gweinidog newydd wedi dechrau yn Enlli ym mis Mawrth, sef William Jones, Gosen, Llanaelhaearn, ac ef mae'n debyg a gariodd ymlaen y gwaith o gofnodi.

Mawrth 13. 1883.
Pregethu heno am y waith gyntaf i'r Ynyswyr, oddiar Psalm 144-8.
Tachwedd 20. 1889.
Cludo gweddillion Arglwydd Newborough i'w gladdu mewn bedd gist hardd, yn hen fynwent y Seintiau. Gweithiwyd y bedd o dan arolygiaeth Mr. Thomas Williams, Pen-y-Bryn, Llidiardau, Aberdaron.
Rhag 26. 1889.
Heddyw anrhegwyd y plant ar bobl ieuangc a The a bara brith yn yr ysgoldy, gan Mrs. Bowen, Light House. Yn ystod y flwyddyn hon ein hanregu gan Miss. M. E. Marsh, Ty-Brith, Carno, a llyfrau gwerthfawr yn y ddwy iaith, 100 mewn nifer, a hefyd book case hardd i'w rhoddi, pa un a gedwir yn y capel, ac a rodder allan yn wythnosol fel y gelwir amdanynt. Mae ei rhoddion gwerthfawr wedi gwneud eisoes lawer o lês.
Gorff 4ydd. 1889.
Miss Rosina Davies, yr Efengyles o'r Deheudir yn ymweld a'r ynys, yn pregethu am 2 y prynhawn.
Mawrth 13. 1891.
Gosod y fflag-staff ym mhen y mynydd.
Ebrill. 1891.
Marw Mrs. Neal, Light House yn 32 mlwydd oed. Ei geiriau olaf. "O" the bright beautiful home".
7ed. Claddedigaeth Mrs Neal ym mynwent Enlli.
Gorff 4. 1891.
Y Painters yn dod i'r Light House, Manager Mr. Goodwin. Cyfnewid lliw y Light House Tower o fod yn wyn, i goch a gwyn.
Awst 21. 1891.
Dyfod a monument yma o Gaernarvon i'w roddi ar fedd Lord Newborough.
23ain Yr Anrhydeddus F. G. Wynn yn ymweld a'r ynys.
Medi 4. 1891.
Yr Anrhydeddus F. G. Wynn yn ail ymweld a'r ynys.
16eg Darfod gosod y monument ar fedd Lord Newborough, uchter y monument 25 troedfedd, lled 25 troedfedd. Ei bwysau yn 22 tunell.
Tachwedd 4. 1891.
Mr. Thomas Bowen yn ymadael o Enlli, wedi bod yn Arolygydd y Goleudy am dros 17 mlynedd.
Rhagfyr 3. 1891.
Marw Mr. Bowen yn Pwllheli, yn 68 mlwydd oed, ei gladdedigaeth yn Deneio.
Hydref 25. 1892.
Mr. Edward Neal yn ymadael a'r goleudy i St Tudwal's Lighthouse.
Tachwedd 14.
Marw Thomas Jones, Ty-Newydd yn 62 mlwydd oed.
15 Mynd drosodd i nol arch.
16 Dychwelyd yn ol gyda'r arch a mynd drosodd yr un diwrnod gyda'r corph.
17 Claddedigaeth Thomas Jones ym mynwent Aberdaron.
19 Dychwelyd o'r Angladd.
Ebrill. 1895.
Yr Influenza yn drwm iawn ar yr ynyswyr yn gyffredinol.
Mehefin 9. 1896.
Llong yn dod a glo i'r ynys.
26 llong yn dod a defnyddiau i ail-adeiladu Carreg Bach.
29 Gweithwyr yn dod yma i roi pen newydd ar Carreg Bach, ac i adgyweirio y tai eraill.
Hydref 7. 1896.
Tymestl hir gofiadwy, – y llawn wedi codi yn dra uchel.
Mehefin 15. 1897.
Mr. Jenkins, Light-House Keeper, yn syrthio dros y cliff yn y mynydd, dyfnder oddeutu 40 llath. Bu farw mewn canlyniad ym mhen bythefnos yn yr Hospital yn Caergybi.
23. Jubilee teyrnasiad y Frenhines Victoria. 60 mlynedd. Tea Party i'r holl ynyswyr wedi ei anrhegu gan Miss. Marsh, Carno.
Hydref 9. 1897.
George Norton a'i deulu yn ymadael o'r Light House.
18 Dydd Diolchgarwch am y Cynhaeaf. Casgl – 12/-.
Mai 2. 1898.
Derbyn Hugh Dobson, gwas Plas Bach yn gyflawn aelod.
Rhag 4. 1898.
Marw Ellen Jones, Garreg Fawr yn 65 mlwydd oed.
8 Mynd a'i chorph drosodd i'w gladdu i Aberdaron. Tywydd mawr ar y pryd, gorfod gwneud yr arch o'r defnyddiau oedd yn yr ynys.

(Yn ôl llyfr *Enlli* H. D. Williams, Rydlios, y gweinidog wnaeth yr arch, allan o froc môr mae'n fwy na thebyg.)

Ol-Nodyn.
Codwyd ac ysgrifennwyd y cofnodion oddi ar y dyddiaduron gwreiddiol gan y diweddar William Jones, Aberdaron, hanesydd trwyadl yn ei fro. Gŵr y treuliais aml i awr yn ei gwmni diddan ar ôl iddo fynd yn gaeth i'w gadair, ac un a agorodd fy llygaid i'r hyn a fu.

GWILYM JONES, TUDWEILIOG